

Τζορντάνο Μπρούνο: Ο μάρτυρας της επιστήμης

Ο Τζορντάνο Μπρούνο (1548-1600) δίκαια και τιμητικά θεωρείται ο μάρτυρας της επιστήμης. Η εκτέλεσή του στην πυρά από την Ιερά Εξέταση είναι το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα της πιο άμεσης σύγκρουσης της σκοταδιστικής Εκκλησίας της θεοπληξίας και της αμάθειας απέναντι στην επιστήμη. Το δειλό εξουσιαστικό ιερατείο ενάντια μιας μεγάλης επιστημονικής μορφής.

Δέχτηκε την καταδίκη του με θάρρος υπερασπιζόμενος τις ιδέες του χωρίς να λυγίσει απορρίπτοντας κάθε πρόταση για δήλωση μετανοίας όπως αναγκάστηκαν να κάνουν συνάδελφοι του όπως ο Γαλιλαίος κ.α.

Η τρομοκρατία ήταν το κλίμα που επικρατούσε σε όλη την Ευρώπη του Μεσαίωνα, έχοντας ως συνέπεια να κρατάει απομονωμένους τους επιστήμονες της εποχής και να εμποδίζει ταυτόχρονα την δημοσίευση και διάδοση κάθε επιστημονικής μελέτης, έτσι κάθε μελέτη για να περάσει στα χέρια των άλλων χρειαζόταν δεκαετίες. Κάθε προσπάθεια δημιουργίας συνδέσμου ή σωματείου μεταξύ των επιστημόνων στα μέσα το 16ου αιώνα κυνηγήθηκε από την Ιερά Εξέταση.

Παρ' όλες τις δυσκολίες οι ερευνητές και διανοούμενοι αναζητούσαν με κάθε τρόπο διέξοδο στους περιορισμούς των σκοταδιστών και με μικρά βήματα κατάφερναν να προωθούν τις ιδέες τους, άλλοτε εύκολα, άλλοτε δύσκολα.

Ανάμεσα στους μεγάλους επιστήμονες αυτής της εποχής, ιδιαίτερα τιμητική θέση κατέχει ο Ιταλός Τζορντάνο Μπρούνο.

Περιληπτικά, το 1563 εισήλθε σε ένα τάγμα μοναχών των Δομικανών, αλλά στην πορεία του δέχτηκε μεγάλη επίδραση από τους Ουμανιστές της εποχής του και άρχισε να μελετάει και σιγά - σιγά να αποδέχεται με μικρές παρεκκλίσεις τις θεωρίες του Κοπέρνικου. Στη συνέχεια ακολούθησε η εξαγγελία και αποδοχή του συστήματος αυτού, διαφώνησε με την Καθολική Εκκλησία, παράτησε τον βίο του μοναχού και έφυγε από την Ιταλία.

Κυνηγημένος, κατέφυγε στην Ελβετία, Γαλλία, Αγγλία και Γερμανία.

Ύστερα από δεκαπέντε χρόνια ξαναγύρισε στην Ιταλία αναπτύσσοντας έντονη φιλοσοφική προπαγανδιστική δραστηριότητα όπου του δημιούργησε πολλούς εχθρούς ανάμεσα στους κληρικούς και στους σχολαστικιστές οι ιδέες των οποίων χρησιμοποιήθηκαν από τους ιεροεξεταστές, σαν χαλί, σαν επιχείρημα εναντίων όλων των υποστηρικτών του ηλιοκεντρικού συστήματος.

Ο Μπρούνο τελικά έπεσε στα χέρια της Ιερής Εξέτασης, κατόπιν προδοσίας από έναν προσποιούμενο μαθητή του, τον Τζοβάνι Μοτσενίγκο, ο οποίος δεν τον συμπαθούσε για τις αντιλήψεις του ...

Συνολικά οκτώ χρόνια κράτησε η δίκη του στη Ρώμη, όπου παρέμεινε φυλακισμένος στα μπουντρούμια της Ιεράς Εξέτασης. Τα ντοκουμέντα της δίκης του σχεδόν χάθηκαν, αλλά κάποια άλλα έχουν διασωθεί. Οι κατηγορίες εναντίον του Μπρούνο, βασιζόταν σε κάποια από τα βιβλία του, σε μαρτυρίες, βλασφημίες, ανήθικη διαγωγή και αίρεση σε ζητήματα δογματικής θεολογίας.

Ο Μπρούνο στην απολογία του υπερασπίστηκε τον φιλοσοφικό χαρακτήρα των απόψεων του, αμφισβήτησε μερικές, αλλά επέμεινε στις αμφιβολίες του για ορισμένα δογματικά ζητήματα. Ιεροεξεταστής του ήταν ο Καρδινάλιος Μπελαρμίνε που ζήτησε πλήρη αποκήρυξη των «αιρέσεων» του, ενώ εκείνος το αρνήθηκε.

Στην προσπάθεια του να σωθεί ο Μπρούνο ζήτησε χάρη από τον Πάπα Κλεμέντιο VIII, ελπίζοντας σε απλό αφορισμό του. Ο Πάπας όμως τέθηκε υπέρ της καταδίκης του Μπρούνο. Έτσι, κηρύχθηκε ένοχος αιρετικός και καταδικάστηκε.

Άκουσε την ετυμηγορία πεσμένος στα γόνατα, στη συνέχεια σηκώθηκε και είπε: *«Πιθανόν εσείς, κριτές μου, να ανακοινώνετε την καταδίκη εναντίον μου με μεγαλύτερο φόβο απ' ότι τη δέχομαι εγώ».*

Στη συνέχεια παραδόθηκε στις κοσμικές αρχές. Ήταν 8 Φεβρουαρίου του 1600. Έναν μήνα αργότερα, στις 17 Φεβρουαρίου 1600, κάρηκε στην πυρά.

Πολύ πριν από την εκτέλεσή του είχε προετοιμαστεί γι' αυτήν, λέγοντας στο έργο του «Περί Μονάδος»: *«...Προτίμησα έναν θαρραλέο θάνατο, από μία δειλή ζωή...».*

Στον τόπο του μαρτυρίου του υπάρχει σήμερα ο ανδριάντας του.

Η κοσμοθεωρία του Μπρούνο είναι σε γενικές γραμμές υλιστικού χαρακτήρα,

ισχυριζόταν το άπειρο της φύσης, και το άπειρο του χώρου και απειράριθμων κόσμων, όπως αναπτύχθηκε στην αρχαιότητα από τον Δημόκριτο, τον Επίκουρο και τον Λοναρήτιο. Επίσης δεν δεχόταν την αντίληψη του Κοπέρνικου πως ο ήλιος αποτελεί το κέντρο όλου του σύμπαντος τονίζοντας ότι είναι το κέντρο μόνο του δικού μας πλανητικού συστήματος και ότι η γη είναι ένας κοινός πλανήτης όπως είναι και ο ήλιος, ότι το σύμπαν είναι απέραντο, χωρίς σύνορα (μη πεπερασμένο), και ο αριθμός των κόσμων μέσα στο διάστημα άπειρος.

Η τολμηρή αυτή ιδέα του Μπρούνο, συνέτριψε οριστικά το κρυστάλλινο φρούριο που έφτιαξε η θεοκρατική σοφία, της εβραϊκής μυθοπλασίας και που βύθισε επί αιώνες στα πνευματικά σκοτάδια την ανθρωπότητα. Θεώρησε δε ανοιχτά πως η θρησκεία είναι μέσο καθοδήγησης των αμαθών.

Οι αντιλήψεις του πάνω στη φύση και στους νόμους της περιέχουν στοιχεία διαλεκτικής, που σε πολλά σημεία θυμίζουν τη διαλεκτική των αρχαίων υλιστών. Επίσης μιλά για την αρχή της αδιάκοπης μεταβολής στη φύση και ότι στη διάρκεια πολλών αιώνων, η επιφάνεια της γης αλλάζει, η θάλασσα μετατρέπεται σε ξηρά και αντίστοιχα η ξηρά σε θάλασσα πράγμα που διαπιστώνουμε απόλυτα σήμερα.

Μερικά από τα πιο σημαντικότερα έργα του είναι:

La Cena de le Ceneri (1584).

De la Causa, Principio et Uno (1584).

De l'Infinito Universo et Mondì (1584).

Lo Spaccio de la Bestia Trionfante (1584).

De gl' Heroici Furori (1585).

Μιχάλης